

Андрей Тихомиров

**Эронӣ
миллатҳо**

*Муҳоҷирати
ҳинду-аврупоӣ*

Андрей Тихомиров
Эронӣ миллатҳо.
Мухочирати ҳинду-аврупой

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=50173997

ISBN 9785449808929

Аннотация

Китоб дар бораи ҳаракатҳои қадимаи мухочирони халқҳои Эрон пас аз тарки ватани аҷдодии ҳинду-аврупой – минтақаи дашти Уралҳои ҷанубӣ – Баҳри Сиёҳ нақл мекунад.

Содержание

Халқҳои ҳинду-аврупоӣ	5
Конец ознакомительного фрагмента.	30

Эронӣ миллатҳо Муҳоҷирати ҳинду-аврупоӣ

Андрей Тихомиров

© Андрей Тихомиров, 2020

ISBN 978-5-4498-0892-9

Создано в интеллектуальной издательской системе Ridero

Халқҳои ҳинду-аврупой

Забонҳои ҳинду-аврупой – яке аз калонтарин оилаҳои забон дар ҷаҳон, ки гурӯҳҳои зеринро дар бар мегирад: Хитто-Лувӣ ё Анатолия; Ҳинду-ориёӣ ё ҳиндӣ; Эронӣ Арманӣ Фригия; Юнонӣ Тракий; Албания; Иллириан; Венетикӣ Итолиё Роман Селтик Олмон балтӣ; Славянӣ Токарӣ; Тақрибан дар ҳамаи қитъаҳои аҳолинишини Замин муаррифӣ шуда, шумораи баромадкунандагон беш аз 2,5 миллиардро ташкил медиҳад. Мувофиқи ақидаи забоншиносони муосир, он як қисми макро-оилаи забонҳои ностратикӣ, забони ҳинду-аврупой мебошад, мувофиқи фарзияи олими Дания Х. Педерсен, ки аз ҷониби В. М. Иллич-Свитич ва С. А. Старостин, як қисми ностратикӣ (аз латинии *poster* – мо) забонҳои макро-оилаи забонҳо мебошад, ки дар байни онҳо ӯ ба забонҳои Картелянӣ (Гурҷистон, Мингрелян, Чан, Сван), ки мисли ӯ аблаут доранд (садоҳои ҷойгузирро дар ҳамон морфема доранд). Забоншиноси даниягӣ Х. Педерсен дар як вақт дар бораи пайванди генетикии забонҳои якҷанд оилаҳои калонтарин, ки бо ҳам робита надоштанд, фарзия гузошт. Тадқиқотҳои илмӣ омезиши омезиши омезиши забонҳои ҳинду-аврупой, семитӣ, хамитӣ, уралӣ, олтой ва баъзе забонҳоро нишон доданд. Ин макрофилм дар палеолити болоӣ дар қаламрави Осиёи Ҷанубу Ғарбӣ ва минтақаҳои атрофи он ба вучуд омадааст. Ҳангоми хуруҷи охирин пи-

рыхҳои Wigt ва гармшавии иқлим дар мезолит, қабилҳои ностратикӣ дар саросари қаламрави Осиё ва Аврупо маскан гирифтанд; онҳо канорагирӣ карданд ва қисматҳои қабилҳои қаблан зиндагӣшударо аз худ карданд. Дар ин раванди таърихӣ қабилҳои ностратӣ як қатор минтақаҳои дурдастро ташкил карданд, ки дар онҳо ташкили оилаҳои махсуси забон оғоз ёфт. Бузургтарин онҳо, ҷомеаи забонҳои ҳинду-аврупоӣ дар қаламрави Урали ҷанубӣ ва баъдан дар «Дашти бузург» – аз Олтой то баҳри Сиёҳ ба ташаккул ёфтанд.

Минтақаҳои ҳинду-аврупоии Кентум (кабуд) ва Сатем (сурх). Минтақаи тахминии аввалини моҳвора бо сурх бо дурахшон нишон дода шудааст. Шӯъбаи Kentum-satem isogloss дар оилаи забони ҳинду-аврупоӣ номида мешавад, ки ба таҳаввулҳои се қатори ҳуруфҳои дорсалӣ, ки барои забони пра-ҳиндуаврупоӣ (PIE), *k-W (labio-velar), *k (velar) ва *k; (палата). Истилоҳот аз калимаҳои иборатанд, ки рақамии «сад» -ро дар забонҳои намояндагии ҳар як гурӯҳ ташкил медиҳанд (centum Latin ва Avestan satem).

Тадқиқотҳои археологӣ нишон медиҳанд, ки ватани аврупоӣни ҳинду аврупоӣ минтақаи Урали ҷанубӣ мебошанд, ки дар онҳо як гурӯҳи ягонаи забон ташкил ёфтаанд. Забонҳои ҳинду аврупоӣ дар замонҳои қадим ташаккул ёфтаанд ва аз забони ягонаи ҳинду-аврупоӣ, ки гӯяндагони онҳо тақрибан 5—6 ҳазор сол пеш зиндагӣ мекарданд. Соли 1903, Кешав Гангадхар Тилак (1856 – 1920 гр.) Китоби «Ҷонаи Арктика дар Ведас» -ро навишт. Дар он, вай таъкид кард, ки Ведаҳо танҳо дар Арктика буда метавонанд ва варварҳои ориёӣ (ҳинду-аврупоӣ) онҳоро пас аз оғози охири давраи яхбандӣ ба ҷануб оварданд. Дар ҳудуди Урали Ҷанубӣ эътиқодҳои қадимӣ ташаккул ёфтаанд, ки асоси динҳои минбаъда гаштанд: Ведизм ва Маздаизм, ки дар навбати худ аз эътиқоди ибтидоӣ пайдо шуданд. Қарзҳо аз ҳамдигар ва аз эътиқоди қаблӣ, бо назардошти шароити мушаххаси мавҷудияти инсон, намояндагӣ ва ғояҳои гуногун эҷод мешаванд, аз қабилӣ: Ведизм – Браҳманизм – Ҳиндуизм, дар асри VI пеш аз милод. Буддизм ва дайнизм ҳамчун як муқовимат ба браҳманизм, ки системаи кастаро муқаддас мекунанд, дар Ҳиндустон ба вуҷуд омадааст. Зардуштӣ – митраизм дар Эрон (калимаи «Эрон» ба калимаи «Ариан» бармегардад ва дар навбати худ ба калимаи «Ариас» – «рам, ария», дар лотинӣ «арус», «ҳайвони тотемии қадимии сокинони Урали Ҷанубӣ» Иудаизм – Насроният – Ислом дар Осиёи Хурд, Синтоизм дар Ҷопон, Даосизм ва Конфуцийизм дар Хитой.

Гармии тадриҷӣ боиси об шудани пирахҳо гардид, ки ба шимол омадаанд ва замин ба ҳаёт бедор шуд, навдаҳои ҷавон пайдо шуданд – растанӣҳо, онҳоро аз ҷониби ҳайвонҳо, ки ҳамроҳ бо обшавии пирахҳо муҳоҷират мекарданд, меҳӯрданд. Шикорчиёни ибтидоӣ, ки ҳайвоноти муҳоҷиратиरो шикор мекарданд ҳайвонҳоро пайравӣ мекарданд. Қаторкӯҳи Урал маркази пирахӣ Урал буд ва ях аз кӯҳҳо аз қаторкӯҳҳо дар даштҳои вулқонҳо гарм шуда, бахрҳо ва кӯлҳо ташкил карданд, пирахҳои кӯҳҳои Урал ба укёнуси яхбандӣ дар Укёнуси Арктик оварданд. Пирахҳои қадимӣ дар шимолӣ Кӯҳҳои Урал: дар Уралҳои кутбӣ ва Субполярӣ ба таъри равшантар ифода ёфтаанд. Дар холоцен (15—10 ҳазор сол пеш, давраи пас аз он) бо сабаби гармшавии назаррасии иқлим, андозаи пирахӣ плейстоцени қадимӣ (ҷорӣҳои поёнӣ) якбора кам шуд. Дар айни замон, аксар пирахҳои Урал нопадид мешаванд. Сардиҳои нав дар Урал дар давраи ба ном Атлантика (нимаи ҳазорсолаи пеш аз милод – 3—4 асри пеш аз милод) ба пайдоиши пирахҳои нав, ки пеш аз замони муосир буданд, оварда расониданд.

Европаҳои қадимии ҳинду-аврупоӣ деҳаҳои махсуси пӯшида бунёд мекунанд. Аврупоӣ ҳинду-аврупоӣ маъданҳои маъдани ботлоқ ва оҳан гудозишро аз онҳо омӯхтанд. Оҳан барои онҳо металли арзон ва арзон буд. Оҳанҳои оҳан назар ба мис ва биринҷӣ васеътаранд ва бинобар ин ҳеҷ монополия дар ин металл ба вуҷуд наомадааст: маъданҳои он ба миқдори зиёд зерӣ таъсири микроорганизмҳо дар бот-

лоқҳо ва дигар обанборҳои мавҷуда ба вучуд омадаанд. Ма-соҳати кӯчдиҳии ориёҳо танҳо бо фаровонии кӯлҳо ва бот-лоқзорҳо тавсиф мешуд. Оҳан ба осонӣ истихроҷ карда ме-шуд, аммо коркарди он ва коркарди он малакаҳои муайяно талаб мекард, ки ба рушди васеи оҳангарӣ ва дигар ҳунароҳои тақони тоза бахшид. Воситаҳои оҳанин биринҷии мулоим-ро иваз карданд ва ниҳоят сангро иваз карданд. Тавассути истифодаи доғҳои оҳанӣ, шудгор, қитъаҳо ва табарҳои, ки барои пешбурди хоҷагии сӯзонанда заруранд, кишоварзии ориёӣ ба шиддат рушд кард. Ҳисоббаробаркунӣ дар ҳама ҷо ба вукӯъ пайваст, ки байни онҳо муддати тӯлонӣ мубодилаи тичорӣ ба роҳ монда шуд.

Маънои умумии ин ҷо эҳтимолан дар зерин буд. Арияхои қадим ин заминҳои ботлоқро барои ба даст овардани маъдан истифода бурданд, вақте ки он маъданро гум кард, деҳаҳо сӯхта шуданд ва ҷоҳҳо пур карда шуданд. Аз ин рӯ, деҳаҳо тақрибан 100—200 сол вучуд доштанд. Ҳӯроки асосии ин пинҳон доштани сирри технологияҳо (ноу-хау) оид ба истех-соли маҳсулоти гуногуни металлӣ бо истифодаи усулҳои ме-таллургӣ буд, то ки қабилаҳои дигар дар бораи он огоҳ на-бошанд ва рақобатро тарк кунанд.

Тибқи як гипотеза, ориёиёни қадим аз даштҳои чануби Урал ба воситаи чануби Украина, нимҷазираи Балкан то Микени ва сипас ба Эрон ва Ҳиндустон ҳаракатҳои бузург карданд. Ин мумкин аст, ки онҳо он қасоне буданд, ки ба Мусенае ва Осиёи Хурд фарҳанги аспарварӣ оварданд, ки

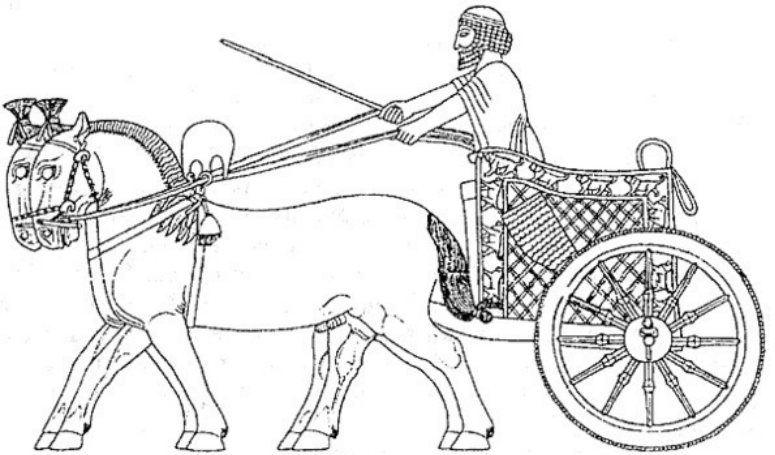
қаблан маълум набуданд, санъати тайёр кардан ва истифодаи аробаҳои чангӣ. Қадимтарин ароба дар ҷаҳон аз фарҳанги Аркайм пайдо шудааст (то соли 2026 пеш аз милод).

Аробаҳо ва тасвири аспҳо аз Аркайм (1, барқарорсозӣ), Персеполис (2 Эрон), Миср (3), Сумер (4):

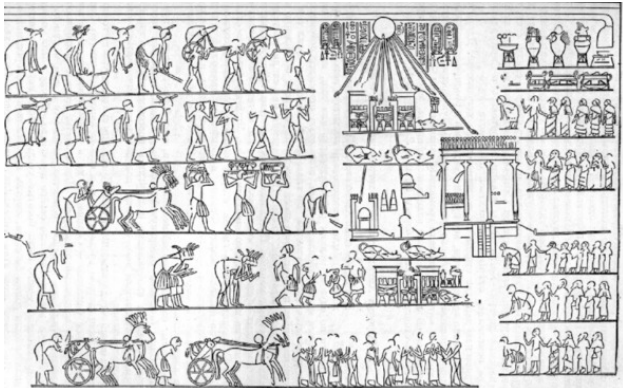
(1)

(2)

(3)

(4)

Тақрибан 4 ҳазор сол пеш қабилаҳои ҳинду-аврупоӣ ё баъд ориёӣ ватани худро дар ҷануби муосири Русия тарк карданд. Баъзе аз онҳо ба ҷануб ба заминҳои, ки акнун дар ҳудуди Эрон воқеъ аст ва баъдан ба Ҳиндустон кӯчиданд. Дигарон ба Анатолу (қаламрави Туркияи муосир) кӯчиданд.

Аз ҳазорсолаи III пеш аз милод д. то асри VII пеш аз милод д. муҳоҷирати калони халқҳо аз Шарқи Наздик ба Осии Марказӣ, Ҳиндустон дар мавҷҳо сурат мегирад. Дар Урали Ҷанубӣ (минтақаҳои Челябинск ва Оренбург, Башқуртистон, Қазоқистони Шимолӣ) як фарҳанги маъруфи бостоншиносӣ мавҷуд аст, ки даҳҳо ёдгориҳои ба ҳам монандро дорад, ки ба номи маъруфттарин шаҳрак – фарҳанги Аркайм (дар Аркаи вилояти Челябинск, дар айни замон 26 шаҳр ва деҳот мавҷуданд) Челябинск, вилоятҳои Оренбург, Башқортостан ва шимолӣ Қазоқистон). «Кишварҳои шаҳрҳо»

дар вилояти Челябинск, вилояти Оренбург, Башкортостан Федератсияи Русия ва Қазоқистони шимолӣ ҷойгир шудаанд. Маҳалҳои аҳолинишин бо масофаи диаметри 350 км паҳн шудаанд. Истилоҳи «Кишвар» ин макони ҷойгиршавии шаҳрхоро беҳтарин тавсиф мекунад. Илова бар он, ки ҳамаи шаҳрҳои ёфтшуда дар як вақт дар як вақт зич ва бо услуби якхелаи меъморӣ сохта шудаанд ва бо истифодаи ҳамон як роҳи муҳандисӣ, маводҳои шабех ва дигар хосиятҳои ҳамба-стагӣ низ намоёнд. Шаҳрҳои фарҳанги Синташта дар байни мардумони як этнос зиндагӣ мекарданд (ба кавказҳо та-аллуқ доштанд) ва чунин фаъолиятҳои хоҷагидорӣ доштанд. Синну соли ёдгорӣ аз ҳама ҷавонтарини онҳо 3700 аст.

Аркайм аз ҷархи азиме иборат аст, ки диаметри 180 метр бо ду давраҳои деворҳои пурқувват: беруна ва дохилӣ мебошад. Девори берунии ғафсии панҷ метр, ки аз хок сохта шудааст ва галереяи дохилӣ дорад, махсусан таъсирбахш аст. Аз берун дар атрофи девор як ҷоҳи калон пайдо шуд. Онаи дарунӣ бо фарши рӯйпӯш фаро гирифта шудааст, ки эҳти-молан канализатсияи тӯфон аст. Аз деворҳо то майдони мар-казӣ хонаҳо буданд. Ин хонаҳо хеле калон буданд: дарозии то 20 метр ва бараш бештар аз 6 метр, ба гуфтаи мутахас-сисон, метавонад то 50 нафар барои истиқоматгоҳ ҷойгир шаванд. Дар ҳар як хона оташдонҳо, ҷохҳо, ҷохҳо барои ғи-зо, хучраҳо барои оилаҳои алоҳида мавҷуд буданд. Бо фар-ши қабати тунуки оҳак фаро гирифта шуда буд. Дар маҷ-мӯъ, дар ин шаҳрак то дуҷумим ҳазор нафар зиндагӣ мекар-

данд. Сокинон чорвои калони шохдор, алалхусус аспҳо дош-
шанд – борик, лоғар, тез, аробаҳои ҷангӣ, ин «танкҳои» қа-
димаи биёбони Евразия. Дар истехсоли маҳсулоти биринҷӣ
дарачаи баланди комилият ба даст оварда шудааст. Боварӣ
доранд, ки онҳо аз ин ҷо ба ҷойҳои хеле дур паҳн мешаванд.
Аксар донишмандон чунин меҳисобанд, ки онҳо ориёӣҳои
қадимӣ, ҳиндуҳо, яъне мардумони гурӯҳи забонҳои эронӣ
мебошанд.

Кушодани ёдгориҳои ин навъи баҳс боиси он шуд, ки ин
сохторҳо ҷӣ гунаанд. Баъзе муҳаққиқон чунин меҳисобанд,
ки ин корвонсарой аст – қалъае, ки дар он корвонҳо бо маъ-
дани мис аз кони бойи Таш-Казган паноҳ бурда буданд. Да-
лелҳо нишон медиҳанд, ки онҳо дар ду занҷир ҷойгир шу-
даанд, ки аз шимол ба ҷануб дар масофаи тақрибан 50 км аз
ҳамдигар, яъне як рӯз мегузаранд. Дигарон мегӯянд, ки ин
марказҳои мазҳабӣ мебошанд, ки дар он садҳо нафар дои-
мо зиндагӣ мекарданд: коҳинон, косибон ва посбонон, дига-
рон бошанд, барои идҳои мазҳабӣ аз як деҳа омадаанд. Ди-
гарон бошанд, онҳоро маъбади динии ориёӣёни қадим ме-
номанд, ки ба эпиканҳои қадимии Ҳиндустон «Авеста» мо-
нанданд. Дар қабатҳои қадимтарини авеста – авестаҳо ва ин-
чунин сурудҳои Ригведа (Веда) – заминҳои Урали Ҷанубӣ
воқеан зикр карда шудаанд.

Аз Урал то Днепр, мерос аз 3 фарҳанги бостонӣ: ҷоҳи қа-
димӣ, катакомб ва срубная ба вуҷуд омадааст. Номи фарҳанг
ба тарҳҳои гӯронидашуда хос буд, ки барои ҳар яки онҳо

хос буданд (чоҳ замин, чоҳи катакомбӣ бо чоҳи паҳлӯ ва чоҳи заминӣ бо хонаи чӯбин). Фарҳанги Ямная фарҳанги бостоншиносии охири асри мис – асри биринҷии ибтидоӣ (3600—2300 пеш аз милод) аст. Он қаламравро аз Уралҳои Чанубӣ дар шарқ то Днестр дар ғарб, аз Кисқавказ дар чануб то Волгаи миёна дар шимол ишғол кард. Баъзе аз забонҳои ҳинду-аврупоӣ дар Аврупо дар натиҷаи муҳоҷирати оммавии забонзани proto-забон аз қаламрави аврупоии Русияи муосир ба вучуд омадаанд. Хусусан, дар натиҷаи чунин муҳоҷират, эҳтимолан забонҳои Балтика-Славянӣ, Олмонӣ ва Румӣ ба вучуд омадаанд. Коршиносон бо таҳлили геномҳои 94 нафаре, ки 3—8 ҳазор сол пеш дар Аврупо зиндагӣ мекарданд, ба чунин хулоса омадаанд. Генетика дарёфт кардааст, ки аз 4,5 ҳазор сол пеш сар карда тақрибан 75 ғоизи одамони Аврупои Марказӣ аз даштҳои Русия авлоди худро доштанд. Ин намояндагони фарҳанги сафолини қолинӣ аҷдодони одамони фарҳанги дигар буданд – чоҳ, ки дар қаламрави байни Днепр ва Волга зиндагӣ мекард. Ин метавонад тасдиқи гипотезаро дар бораи он, ки фарҳанги сафолика қолин ё дар зери чоҳ ба вучуд омадааст ва ё намояндагони он ба яке аз қаблӣ саҳт таъсир карда буданд. Олимони инчунин қайд мекунанд, ки одамони фарҳанги чоҳ метавонанд ба Аврупо технологияи аз ҳама мувофиқро барои он замон паҳн кунанд, алахусус, ҳаракат бо чарх. Ин, алахусус, аз он шаҳодат медиҳад, ки мошинҳои чархдор ва аспҳои хонагӣ дар Аврупо тақрибан 5—6 ҳазор сол пеш пайдо шуда-

анд. Ҳадди аққал нисфи мардони аврупоӣ авлоди фиръав-
нҳои Миср ва бахусус хешовандони Тутанхамун мебошанд.
Биологҳо таҳқиқоти ҷолиби таҳлили ДНК-и хромосомаи Y –
хромосомаи ҷинси мардро анҷом доданд.

Мутахассисон ҳаплотропиҳо ба ном номаълумро омӯх-
танд – маҷмӯи пайдоиши баъзе ДНК, аз ҷумла ҳам генҳо ва
ҳам фазои байнибонкӣ, ки қариб ҳамеша дар хромосомаҳо
бо ҳам меоянд. Пайвастани ғайриоддӣ пораҳои алоҳидаи
ДНК ба ҳамдигар бо он шарҳ дода мешавад, ки ҳангоми ин-
тиқоли маводи генетикӣ аз падару модар ба насл, он қисман
вайрон мешавад ва дар натиҷа блокҳои тамоми ДНК-и модар
ва падар ба хромосомаҳои кӯдакон омехта мешаванд. Бо таҳ-
лили ин гаплотҳо ва муқоиса кардани онҳо бо одамони гу-
ногун, олимон тавонистанд пайдоиши «соҳиби» худро муай-
ян кунанд. Ҳаплотропиҳо, ки дар хромосомаҳои ҷинсии мард
ҷойгиранд, ҷолибанд, зеро он «яктарафа» ба мерос гирифта
мешавад – танҳо аз падар ба писар ва инчунин ДНК-и ми-
тохондрӣ (ДНК дар органелҳои махсус мавҷуданд ва танҳо
аз модар ба духтар мегузаранд). Мутаносибан, агар ду нафар
дар як хромосомаи ҷинсии якхела ҳаплотропиҳо дошта бо-
шанд, ин маънои онро дорад, ки онҳо хешованданд. Бо гу-
зашти вақт, мутацияҳои гуногун метавонанд дар ДНК ги-
ранд, ки ба фаъолияти генҳо таъсир намерасонанд ё таъсир
намерасонанд (аз сабаби безарарии онҳо онҳо ба мерос ги-
рифта мешаванд ва тавассути интиҳоб аз аҳоли хориҷ карда
намешаванд) ва бо баҳодиҳии шумораи чунин мутатсияҳо,

муҳаққиқон муайян мекунанд, ки ин ё он гаплопус чӣ қадар тӯл кашидааст.. Мутобиқи ин маълумотҳо, мутахассисон меванонанд бифаҳманд, ки аҷдодони аҳолии мухталифи инсон аз кучо ва чӣ гуна самти муҳоҷират ба вучуд омадаанд. Илме, ки чунин чизҳоро меомӯзад, геногеография номида мешавад. Муаллифони як пажӯҳиши нав аз маркази таҳқиқоти генеалогияи iGENEA дар Швейтсария танҳо таҳлили ҳаплотҳои гурӯҳи ДНК-ро аз боқимондаи фиръавн Тутанхамун (таваллуд Тутанхатхон), ки тақрибан аз соли 1333 то 1323 пеш аз милод ҳукмронӣ кардаанд, гузаронидаанд (гарчанде ки дар асл ин фиръавн кишварро роҳбарӣ накардааст, зеро дар лаҳзаи ворид шудан ба тахт ӯ даҳсола буд). Ӯ дар синни 19-солагӣ даргузашт. Нефертити модар ё модари ӯ буд ва шавҳари ӯ Акенатен (Аменхотеп IV) падари ӯст, он хангоми оташфишонии вулқони Санторин (Тир) тақрибан 1380 пеш аз милод ва як қатор заминчунбӣ, ки аз китоби библиявии «Хуруҷ» маълум аст, Пас аз ин, фиръавн номи худро ба «Акенатен» «Ба писанди Атон» – диски офтобӣ иваз кард. Олимон тавонистанд қисман пайдарпаии Тутанхамун Y-хромосомаро барқарор кунанд ва алахусус муайян кунанд, ки кадом гаплопҳо дар он мавҷуданд. Яке аз онҳо R1b1a2 шуд – ва агар барои аксарияти хонандагон ин маҷмӯи ҳарфҳо ва рақамҳо чизе намегӯянд, пас ин ба мутахассисон хуб маълум аст. Зиёда аз нисфи мардон дар Аврупои Ғарбӣ ин гаплопро дар хромосомаҳои Y мегиранд ва дар баъзе кишварҳо ҳиссаи ҳешовандони фиръавн наздик ба 70% аст

(масалан, дар Фаронса ин гаплабҳо дар 60% мардон ва дар Испания – 70%). Тахминан, R1b1a2 тақрибан 9,5 ҳазор сол пеш дар аҳолии одамоне, ки дар соҳили Баҳри Сиёҳ зиндагӣ мекарданд, ташаккул ёфтааст. Тақрибан 9 ҳазор сол пеш, интиқолдиҳандагони ин глобулпора оҳиста-оҳиста ба шимолу ғарб ҳаракат мекарданд – маҳз онҳо маҳз кишоварзонро ба Аврупо оварданд. Гузашта аз ин, дар байни мисриёни муосир, ҳиссаи интиқолдиҳандагони глотропи R1b1a2 камтар аз як фоиз аст. Муаллифони як пажӯҳиши нав якҷанд фарзияро баррасӣ мекунанд, ки шарҳ медиҳанд, ки чӣ гуна дар Миср R1b1a2 камёфт метавонад ба хромосомаҳои Тутанхамун ворид шавад. Як вариант пешниҳод менамояд, ки гаплотопҳо дар ДНК -и хитҳо – мардуми ҳинду-аврупоӣ, ки дар асри биринҷӣ дар Осиёи Хурд зиндагӣ мекарданд, «сайр кардаанд». Тақрибан 4400 пеш аз милод, баъзе хитҳо, ки дар он хромосомаҳои Y R1b1a2 мавҷуд буданд, ба Аврупо рафтанд ва дар давраи аз 2500 то 2300 пеш аз милод, хиттиҳо қисман ба Миср муҳоҷират карданд. Генеалогияи Тутанхамунро танҳо дар муддати кӯтоҳ метавон пайгирӣ кард, аз ин рӯ мумкин аст, ки фиръавни ҷавон решаҳои хитӣ, яъне ҳинду-аврупоӣ дошта бошад.

Дар ҳазорсолаи якуми пеш аз милод д. ва дар асрҳои аввали даврони мо, қабилаҳои эронӣ аз сарматҳо ва скифҳо дар доманаи Дашти Бузург ҷойгир буданд. Ба гуфтаи олимон, инҳо наслҳои фарҳангҳои Андроново ва Срубная буданд. Даштҳои Урали Ҷанубӣ, ки сарҳади тақсимои ин фарҳан-

гҳо убуру мекарданд, робитаҳои мутақобилаи байни онҳо як минтақаи равандҳои фаъоли этникӣ буданд, ки дар натиҷа ҷаҳони Сарматӣ ба вучуд омадааст. Истилоҳоти «сарматҳо» ва «савроматҳо» қаблан коллективӣ буда, маънои гуруҳи васеи қаблаҳои марбутатаи нучумҳои аввалро доранд. Дар тавсифи муаллифони қадим мо номи баъзе ин қаблаҳоро меёбем: Aors, Alans, Roxolans, Сиракс, Язаматс, Яксаматс ва дигарон. Шояд ёдгориҳои ягонаи истироҳати ҳазорсолаи Сарматиён кӯҳҳои сершуморанд, ки баъзан 5—7 метр баландӣ доранд. Кӯҳҳои Савромат ва Сарматӣ бештар дар гурӯҳҳо дар ҷойҳои баланд, тепаҳо, сиркҳо ҷойгиранд, ки аз он ҷо манзараи васеи даштҳои азим кушода мешавад.

Эйрянем-Ваэджа («фазои ориёӣ») – хонаи аҷдодии афсонавии эронӣни қадимӣ, ориёӣ; ба гуфтаи Видевдат (Вендидад, китоби якуми Авеста, маҷмӯаи китобҳои муқаддаси дини қадимаи эронӣ, як навъ идомаи Ведаҳои эронӣ), он аз рӯйхати 16 «бехтарин» «махалҳо ва минтақаҳо», ки аз ҷониби Ахура Мазда барои инсоният сохта шудааст, оғоз меёбад (Мавод аз Википедия, энциклопедияи ройгон) Ин кишвар ҳамчун ҳамвори беохир тасвир мешавад, ки дарёи зебои Дати (Ваҳви-Датия) ҷорист. Ҳангоми офатҳои табиӣ аз ҷониби Ахура Мазда, ки ба кишвар фиристода шудааст, «мори сурх» ва зимистони даҳмоҳа номгузори шудааст. Шароити вазнини иқлимӣ «кишвари бехтарин» баҳсро дар байни олимон ба вучуд меорад – масалан, Ҳелмут Гумбах ин фарқиятро бо талафи хате, ки дар матни Пахлавии Авеста

мавчуд аст, шарҳ медиҳад: «ва он гоҳ: ҳафт моҳи тобистон ва панҷ моҳи зимистон», ки ба пурраи меъёрҳои иқлимӣ ва ҷуғрофии Чануб мувофиқат мекунад Урал. Бисёр вақт дар ҷойгоҳҳои дигари Авесто ҳамчун ватани бостонии Заратуштра ва ҳамчун маркази ҷаҳон ёдрас мешавад. Аммо дар бораи олами ҳайвонот, дар Урали чанубӣ хазандагон – барфҳои хазандагон ҳоло ҳам ҳастанд.

Муаллифони қадимаи пеш аз милод Уралро – Ликос менаманд, ки ба маънои юнонӣ «гург» аст, Птолемей – асри II. АД – Даикс, Земарха – 568 – Дайх, Ибни Фадлан – 921—922. – Ҷайх, ал-Идриси – 1154 – Руза, солгарди русҳо – 1229 – Яик, Виллем Рубрук – 1253 – Ягак, Н. ва М. Поло – 1265 – Ягат, Ибни Баттута – 1333 Улус, Харитаи Muscovy S. Herberstein 1549 – Yaik, К.Н. Чалайрӣ – 1592 – Яик, «Китоб барои расмҳои калон» – 1627 – Яик, сарчашмаҳои русӣ – XVII—XVIII – дарёи Заполная, Фармони Екатерина II дар бораи иваз кардани дарё – 1775 – Урал. Номи Яик ва Дайкс, Дайх, Ягак ва ғайраҳо, ки ба он мувофиқанд, тақрибан 2 ҳазор сол боз пайдо шудаанд. Ба осонӣ пайҳас кардан мумкин аст, ки номи дарёи Даитя хеле монанд аст ба боло! Шояд номи дарё аз эронӣ-славянӣ сарчашма гирифта, маънои «додан» -ро дошта бошад. Ариас (ориёӣ) – номи халқҳои, ки ба аврупоиҳои ҳинду-аврупоӣ (пеш аз ҳама ҳиндуҳо-эронӣ) мансубанд. Наҷоди ориёӣ – истилоҳе, ки дар мафҳумҳои наҷодӣ барои истинод ба навъи «баландтар» -и наҷодӣ – ориёиёни зард, поягузори тамаддунҳои бузург

истифода мешаванд. Этноними ориёӣ, ки ҳазорсолаҳо пеш аз он маъноӣ «шудгори замин» -ро дошт ва баъдан ба номи мардуми ҳукмрон дар Ҳиндустони қадим табдил ёфт. Ин мумкин аст, ки байни калимаи «ориёӣ» ва калимаи умумие, ки дар решаи он барои ҳама славянҳои Балтика вучуд дорад, маъноӣ ин мафҳуми ибтидоиро дорад. Калимаи латинии *aries* маъноӣ *gam, aries*. Наздик ба он ва ҳамтои юнонӣ. Дар асоси мифологияи гимнҳои Ведик, ки онро ориёҳо ташкил медиҳанд, метавон хулоса кард, ки «ватани аслии қабилаи аҷдодии онҳо як кишвари мӯътадиле буд, ки ба иқлими марказии Русия шабоҳат дошт, кишваре ба тропикӣ ва сардҳои заминҳои наздик ба қутб ...». Ориёҳо бо қабилаҳои славянии Прото-Балтика ҷамоати наздике доштанд ё ҳатто ташкил мекарданд. Яке аз тасдиқи асосии илмӣ ин омезиши равшани санскрит аз ориёҳои ведикҳо бо славянҳо, бахусус забонҳои славянии шарқӣ мебошад – аз ҷиҳати бунёди асосии лексикӣ, сохтори грамматикӣ, нақши устоҳо ва ғайра.

Соли 1993 дар Олтой пайдо шуд, ки мумияи «Маликаи Укок», тавре ки олимони муайян кардаанд, ба кавказҳо тааллуқ дорад. Гумон меравад, ки ин яке аз муҳимтарин кашфиётҳои бостоншиносии охири асри XX аст. Мувофиқи этиқоди аҳолии бумии Олтой, вай муҳофизи замин ном дошт – даромадгоҳ ба салтанати зеризаминӣ. Дар мавриди миллатгароии «Маликаи Укок», баҳсҳо ҳоло ҳам идома доранд. Таҳлили ДНК нишон дод, ки духтар ба наҷоди Кавказ

тааллук дорад. Антропологҳо инчунин мегӯянд, ки «Маликаи Укок» «хусусиятҳои Қафқози Чанубӣ дорад ва либосҳои ҳинду-аврупоӣ мебошанд, на аслан туркӣ.» Тибқи маълумоти таҳқиқоти байнисоҳавӣ, «маликаи» дар синни 25-солагӣ вафот кард, вай ба табакаи миёнаи ҷомеаи Пазырик тааллуқ дошт ва тақрибан 2,5 ҳазор сол пеш зиндагӣ мекард. Ин далели муҳочирати мардуми ҳинду аврупо на танҳо ба ғарб (Аврупо) ва чануб (Ҳиндустон), балки ба шарқ мебошад. Маълум аст, ки як гурӯҳи калони қабилаҳои кавказӣ «ди» дар асри 5 дар ғарби Чин зиндагӣ мекарданд ва баъдан бо хитоӣҳо омезиш ёфтаанд. Дар Сибири Чанубӣ дар ҳазорсолаи 1 пеш аз милод. ва ҳазорсолаи I пеш аз милод мардуми кавказии динлинҳо ғарқ шуда, пас бо қирғизҳо омезиш ёфтанд, инҳо Енисеи Қирғиз мебошанд.

Зарфҳо (мутаносибан): Аркайм, Аврупо, фарҳанги чоҳ.

Дар Авеста худои Ахура Мазда (рӯхонии бениҳоят до-нишманд) ба подшоҳи машҳури ориёии қадимӣ (ҳинду авру-пой) Ҷим маслиҳат медиҳад, ки як девори азим – Варо созад ва дар он ҷо, барои ин девор «тухми ҳамаи писарон ва дух-тарон, ки дар рӯи замин бузургтаринанд ва насли ҳама на-слҳо» гузошта шудааст чорпоён ва тухми ҳамаи растаниҳо. Ва ҳама чизро ҷуфт анҷом диҳед, дар ҳоле ки мардум дар Вар ... " Вараҷаи афсонавӣ аз 3 давра иборат буд, ки дар ҳамдигар якдигарро ихота мекарданд. Аз 9 гузариш, аз мо-байн – 6, аз дарун – 3 гузаронид. Ва дар ин минтақа аз ша-

молҳои бад муҳофизат шуда, Яма 18 кӯча сохта, дар болои он тиреза сохт, ки он ба монанди дуди дуд аст. Меҳрубони тақаллуб дар пантеони бутпарастии славянӣ худои оҳангар Сварог буд (санскрит. «Сварга» – осмон). Тасвири Сварог ба Ҳефестус ва Прометейи Юнон наздик аст. Офтоб – Ҳа-Худо – дар мифологияи славянӣ писари Сварог ҳисобида мешуд. Дар тақвими халқии масехӣ, Сварог ба муқаддасони Козма ва Демян тадил ёфт – сарпарастони оҳангарон ва издивоҷ. Ҳузури худоён – сарпарастони қалбакӣ аз қадимтарин пайдоиши он шаҳодат медиҳад. Бо калимаи «Сварог», калимаи «Свастика» (Иқтибос) ба маънои фитрӣ шабех аст – салиб бо қиссаҳои кунҷҳои рост хамида шудааст, яке аз қадимтарин нақшҳои ороишӣ дар байни халқҳои Ҳиндустон, Чин, Чопон, ки аломати свастика низ аҳамияти динӣ дошт. Бо калимаҳои славянӣ «пухтан», «кафшер кардан» муқоиса кунед. Дар дашти Урал-Олтой, ёдоварӣ аллакай дар байни қabilaҳои скифӣ минтақаи Баҳри Сиёҳ (7—4 асри пеш аз милод) ва инчунин дар байни сарматҳо ва славянҳои дар асрҳои 4—6 пешрафта ба назар мерасад. зери номи мӯрчаҳо. Дар асрҳои 10—11. маҳсулоти оҳан ва пӯлоди дар Русия пахншуда буданд ва истифодаи гуногун доштанд. Металлургҳои қадим одатан дар дасташон гудохта шудани оҳан аз маъдани ботлоқ, ба ном «пухтупаз» -и оҳан ва истехсоли маҳсулоти гуногуни оҳанӣ, инчунин филм кардани мис, сурб, нуқра ва тилло, хусусан заргарӣ буданд. Оташе истифода шуд, ки дар он лӯлаҳои маъдани ботлоқ аз боло ва по-

ён бо ангишт пӯшонида мешуданд, ки оташ гирифта ба харорати дилхоҳ гарм карда мешуд. Оҳани гудохта ба қаъри оташдон чорӣ шуд ва як миқдори часпак (критҳо) ташкил кард. Оҳангар онро бо тахтача гирифта, сипас онро ба тахта зада, шӯрҳоро аз рӯи рӯи замин паст намуда, кунчи металлро коҳиш медиҳад. Рушди оҳан ба суръати намоёни рушд оварда расонид. Ғайр аз он, конҳои сурб ва мис ва хӯлаи биринҷии онҳо дар муҳити зисти аврупоиёни қадимаи Ҳиндустон амалан вучуд надоштанд, онҳо аз дигар қаламравҳо ворид карда мешуданд. Оҳанҳои оҳан назар ба мис ва сурб васеътар буданд, маъдани оҳан ба миқдори зиёд зери таъсири микроорганизмҳо дар ботлоқҳо ва обанборҳои пайдоиши об ташақкул ёфтааст. Ва масоҳати паҳншавии аврупоиёни қадимаи ҳинду-аврупо аниқ бо фаровонии кӯлҳо ва ботлоқзорҳо тавсиф мешуд. Баръакси мис ва сурб, дар замонҳои қадим дар ҳама ҷоҳо аз маъдани оҳани қаҳваранг, кӯл, ботлоқ ва дигар маъданҳо оҳан истихроҷ мешуд. Шарти васеътари истифодаи металлургияи оҳан истифодаи раванди хомпанир буд, ки дар он камшавии оҳан аз маъдан дар ҳарорати дараҷаи 900 дараҷа ба даст оварда шуд, дар ҳоле ки оҳан танҳо дар ҳарорати 1530 дараҷа гудохта шуд, то бо усули оҳани хом оҳан истехсол карда мешуд, маъдан ба оташ афканда шуд ва пас аз оташ кушода шуд ва баъд дар ҷоҳо ё манбаҳои хурди гил, ки дар он ангишт гузошта шуда, ҳаво бо бодҳо мевазид, оҳан барқарор карда шуд. Овозаи дар поёни оташдон бударо муқоиса кунед (бо Кришна аз санскрит,

даргирифта – «торик, сиёҳ», яке аз худоёни арзанда дар ҳиндухо). – пораи оҳани кунчид, чароғ ва вазнашон захролудшуда, ки пас аз он ба пора-пора гарм карда шавад. Оҳанги фарёд аз нармии худ фарқ мекард, аммо дар замонҳои қадим усули ба даст овардани металлҳои сахт тавассути маҳсулоти оҳанӣ ё сементкунии онҳо, яъне кальций дар ангишти устухон бо мақсади карбонизатсия пайдо шуда буд. Оташ барои истехсоли оҳан дар раванди истехсоли панир чоҳи наонқадар замин буд, ки аз он ҳаво аз бодҳо тавассути қубурҳои гилӣ ғизо мегирифт, ки онро мо ҳангоми таҷдиди қадимаи Арқайм, Квинтана, Гололинг ва дигар деҳаҳо мушоҳида мекунем.

Дар натиҷа, ин нақшаҳои сохтмонӣ муқаддас доништа шуданд ва онҳо дар вариантҳои мухталифи криптографӣ дубора ривҷ дода шуданд, аз ҷумла дар шакли свастика, домни ибтидоӣ ба сохторҳои силиндрӣ аз сангҳо ё гил сохта шуда, ба боло тангтар мешуд, аз ин рӯ намуди свастика, салиб бо ақрабо дар кунҷҳои рост хамида мешуд. Аз поён каналҳо ҷойгир карда шуданд, ки дар он ҷо қубурҳои сопло гил ҷойгир карда шуда, мӯйҳои чармӣ ба онҳо пайваस्त карда шуданд ва бо ёрии онҳо ҳаво ба оташдон андохта шуд. Ин тарҳҳо ба намудҳои гуногуни салибҳо шабоҳат доштанд, ки баъдтар дар ҳиндухо, буддизм, насронӣ дифоъ карда шуданд. Салиб дар мадҳияҳои то замони Масех эҳтиром карда мешуд. Тасвирҳои ӯ ҳангоми ҳафриёти археологӣ дар ғӯшаҳои гуногуни олам, аз ҷумла дар Амрикои Ҷанубӣ ва Зеландияи

Нав кашф карда шуданд. Муайян карда шуд, ки вай ба ҳайси нишони ибодати халқҳои дигар ҳамчун рамзи оташ хизмат мекард, ки дар ибтидо онҳо аз тахтачаҳои ду чӯбдаст, рамзи офтоб ва ҳаёти ҷовидонӣ истихроҷ шуда буданд. Аллакай дар замони қадим, барои коҳиш додани нуқтаи обшавии металлургҳо, онҳо ба истифодаи фторитҳо (фтор, фторитҳо бо рангҳои гуногун омадаанд: рангест, зард, сабз, камранг рангин) ва метавонианд пӯлодро дар ҳарорати аз 1100 – 1200 дараҷа, ба ҷои 1530—1700 дараҷа, гиранд. ки ба мумкинӣ доданд, ки ҳангоми коркарди пӯлод сӯзишвори кам (сӯзишворӣ ё ангишт) -ро ба даст орем ва аз маҳсулоти хеле оҳанин истифода барем.

Ч. Ч. Фрейзер, Филиали тиллоӣ, (Фрейзер Ч. Г., тиллоӣ Бут, Лондон, 1923), Москва, Нашри адабиёти сиёсӣ, 1986, сах. 158: «Маъбади асосии литвониён ҳудои раъду барқ ва Перкунас ё Перкунс буд, ки ба Зевс ва Юпитер шабоҳат дошт. Дарахтони пӯст ба вай баҳшида мешуданд ва вақте миссионерони масехӣ онҳоро буриданд, сокинон ошкоро норозигии худро баён карданд. Ба шарафи Перкунас, чароғҳои ҷовидон сӯхтанд, бо ҳезумҳои дарахтони баъзе Нанги, агар чунин сӯхтор хомӯш мешуд, дубора пораҳои дарахти муқаддасро фурузон мекарданд. Чандауси, ва занон -. lindens ин тош-по хулоса, ки Чандауси дида шудаанд, мард будан, ва li-rah -. занон» Дар робита бо тасдиқи патриархат дар байни халқҳои ҳинду аврупоӣ, пӯст ба дарахти «муқаддас», ва линден дарахти «бад» шуд. «Линден» ба забони русӣ қалбакӣ, қалбакӣ номида мешавад. (ҳамон ҷо, с. 580). Вақте ки оташ хомӯш карда шуд, бо ёрии ду тахтаҳои ба шакли шохасарбуда, прототипи салиби оянда: «Дар Уэлс, чароғҳои Белтан, маъмулан, дар аввали моҳи май сӯзонда шуданд; аммо санаи ин маросим аз 30 апрел то 3 май идома ёфт. шохҳои ҷӯбро, ки аз тавсифи зерин бармеояд: «Оташ ба ин монанд фурузон шуд. Нӯҳ нафар чайбҳои худро ба дарун партофтанд, то ягон танга ва як порча металл набошанд. Сипас, онҳо ба ҷангалҳои ҳамсоя ворид шуда, нӯҳ дона ҳаси гуногун ҷамъ карданд. Ҳама чиз дар ҷое, ки оташ бояд хомӯш карда мешуд, ба вуқӯъ омад. Дар атрофи замин ҳезум қашида шуд ва дар

доҳили он ҳезум ҳезум пӯшида шуд. Воқеан ҳалқаи оташро пӯшида, рӯйдодро мушоҳида мекарданд, ки яке аз онҳо ду чӯбро ба даст гирифта, то шуста бурд. То даме ки оташ пайдо шуд, оташ ба болои шоҳаи оташ афрӯхт ва дере нагузашта оташи азиме ба амал омад. Баъзан ду оташ як тараф ба сӯи дигар гузошта мешуданд. Ин чароғҳо – як ё ҳарду – онҳо соелcerth (тарчума: оташинҳо) номида шуданд. Пирожни мудаввар аз шӯрбо ва хамир ба чаҳор қисм тақсим шуда, дар як халтача аз орд ҷойгир карда шуданд ва ҳар кадоме аз он як порча аз онро гирифта бурд. Қисми охирин ба он касе, ки сумкаашро нигоҳ медошт, рафт. Онҳое, ки аз орди яклухт як порчаи тортро кашида буданд, бояд се маротиба аз болои аланга чаҳида ё се маротиба дар байни ду оташ, ки ба гуфтаи онҳо ҳузур доштанд, ҳосили фаровон ваъда кардаанд. Нидои доду фарёди одамоне, ки аз алангаи оташ чаҳида мегаштанд, дар тамоми ноҳия шунида мешуд. Онҳое, ки як порчаи кулчаи чӯшонро бароварда буданд, суруд хонданд ва ракс карданд ва дастонашро шаппиданд, ки соҳибони шикорчиёни яклухтро баланд карданд, аз болои оташ бархостанд ё дар байни ду оташ давиданд. «Фрейзер инро истисно намекунад» ... пеш аз ба чангалҳои зичи Аврупо ворид шудан., ориёӣҳо воқеан, тавре ки баъзе муҳаққиқон мӯътақиданд, бо чароғҳои худ дар даштҳои азими Русия ва Осиёи Марказӣ саргардон шуда буданд ...»(Ҳамон ҷо, сах. 662—663).

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.